

ATT SKRIVA EN ESSÄ

GRUNDERNA I
ESSÄSKRIVNING

ÖVERSIKT

En av de mest värdefulla kunskaper du kan ta med dig från gymnasiet till högskolan är konsten att kunna skriva bra akademiska texter.

Då det gäller Humaniora och historieämnet så är det viktigt att kunna skriva analyserande texter. För att hjälpa dig med detta så har vi satt samman denna grundläggande information om konsten "**ATT SKRIVA EN ESSÄ**".

ESSÄNS OLIKA DELAR

1. Inledning
2. Huvudtext
3. Slutsats

INLEDNING

En inledning består av två viktiga delar:

1. En **fråga** eller ett **påstående**
2. En kort redogörelse för vad som kommer i essän – en s.k. **outline**

HUVUDTEXT:

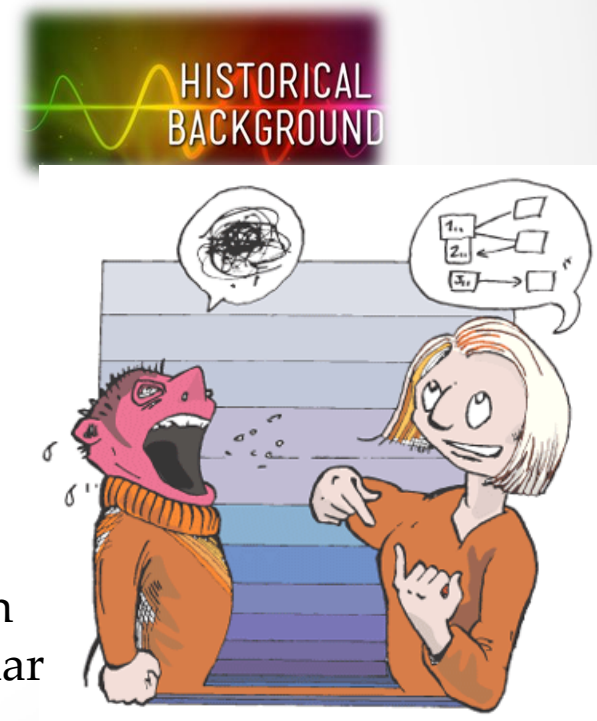
- Del 1
- Del 2
- Del 3
- Del 4
- Slutsats

HUVUDTEXT

En essä är oftast en **ARGUMENTERANDE** text. Därför bör det finnas ett tillräckligt antal fokuserade argument som klart visar god ämnesförståelse i din huvudtext. Om man gör en kortare indelning av **HUVUDTEXTEN** så kan man tala om följande delar:

1. **Bakgrund.** Detta är den allra första delen av din huvudtext. Den ger läsaren det historiska sammanhanget innan argumentationen startar
2. **Argument.** Argument är en blandning av viktiga faktakunskaper och fokuserade påståenden.
3. **Diskussion.** Den sista delen varierar i storlek. En del elever föredrar att förlägga hela diskussionen efter bakgrund och argument medan andra elever har fört en löpande diskussion och därför skriver en kortare sammanfattande kommentar.

SLUTSATS

I en slutsats så kan man ta upp de mest väsentliga delarna av essän och understryka de argument man använt för att besvara frågan, påståendet.

Alternativt så kan man ha en sammanfattande kommentar av de delar man behandlat i huvudtexten. Denna text **SKALL** knytas an till frågan/påståendet i essäns inledning. I denna avslutande del får man inte presentera nya fakta.

PRÖVNING - ESSÄ

FÖRSTA VK & KALLA KRIGET

I din provning i Historia kurs 1b ingår att skriva två stycken essäer. Följande detaljer skall finnas med i dessa essäer:

1. Att du har skrivit en tydlig **inledning** i dina essäer med en klar **problemställning** (fråga eller påstående)
2. Att du har presenterat flera **argument** på ett acceptabelt sätt i din **huvudtext**
3. Att du har visat goda **faktakunskaper** som **stöd** för dina argument
4. Att du har kommenterat och analyserat dina argument i en diskussion
5. Att du har en genomarbetad **slutsats** som klart knyter an till din problemställning från essäns inledning
6. Att du klart markerat essäns olika delar genom att lämna ett utrymme i texten (en **visuell tydlighet**)
7. Att du oavsett dina förkunskaper verkligen försökt göra så gott du kan!

That's all Folks!

ATT SKRIVA EN ESSÄ I HISTORIA

PLAN – PLAN – PLAN – PLAN – PLAN - PLAN

VARFÖR ÄR EN PLAN SÅ VIKTIG?

1. De argument du skall använda i din essä syns tydligare om du skapar en plan
2. Dina argument testas i planen så du kan se om de är övertygande eller ej
3. En plan gör dina idéer och tankar mer synliga
4. Du kan se om den information, den fakta du har räcker för att svara på frågan
5. Din plan ger en översikt av essän – du samlar fakta i korta stycken
6. Planen förhindrar misstag, rena felaktigheter och upprepningar
7. Planen kommer innebära att det blir enklare att skriva din essä – och det kommer gå snabbare
 - a. Planen gör att du kan koncentrera dig på att uttrycka dina idéer
 - b. Planen hjälper dig att strukturera/disponera din essä – du kan se vad du har skrivit och vad du planerar att ta upp därefter
8. Ju mer van du blir då det gäller att skapa en plan – ju bättre blir dina essäer

ESSÄ SOM SKRIVS I KLASSRUMMET

Att klart kunna uttrycka sina tankar är en mycket viktig egenskap. Ett sätt att skapa denna tydlighet är att sätta av några minuter och fundera över hur du skall planera din essä. En del elever skriver hela essäer med blyerts för att kunna göra mindre korrigeringar innan de skriver om dem med bläck. Detta är tack och lov sällsynt, men det finns tyvärr andra exempel på dålig användning av den tid du har till ditt förfogande. Här är ett annat exempel:

Varför ägde den industriella revolutionen först rum i England?

Plan	Konstitution Riskvilligt kapital Råvaror Teknik Arbetskraft Goda kommunikationer
-------------	---

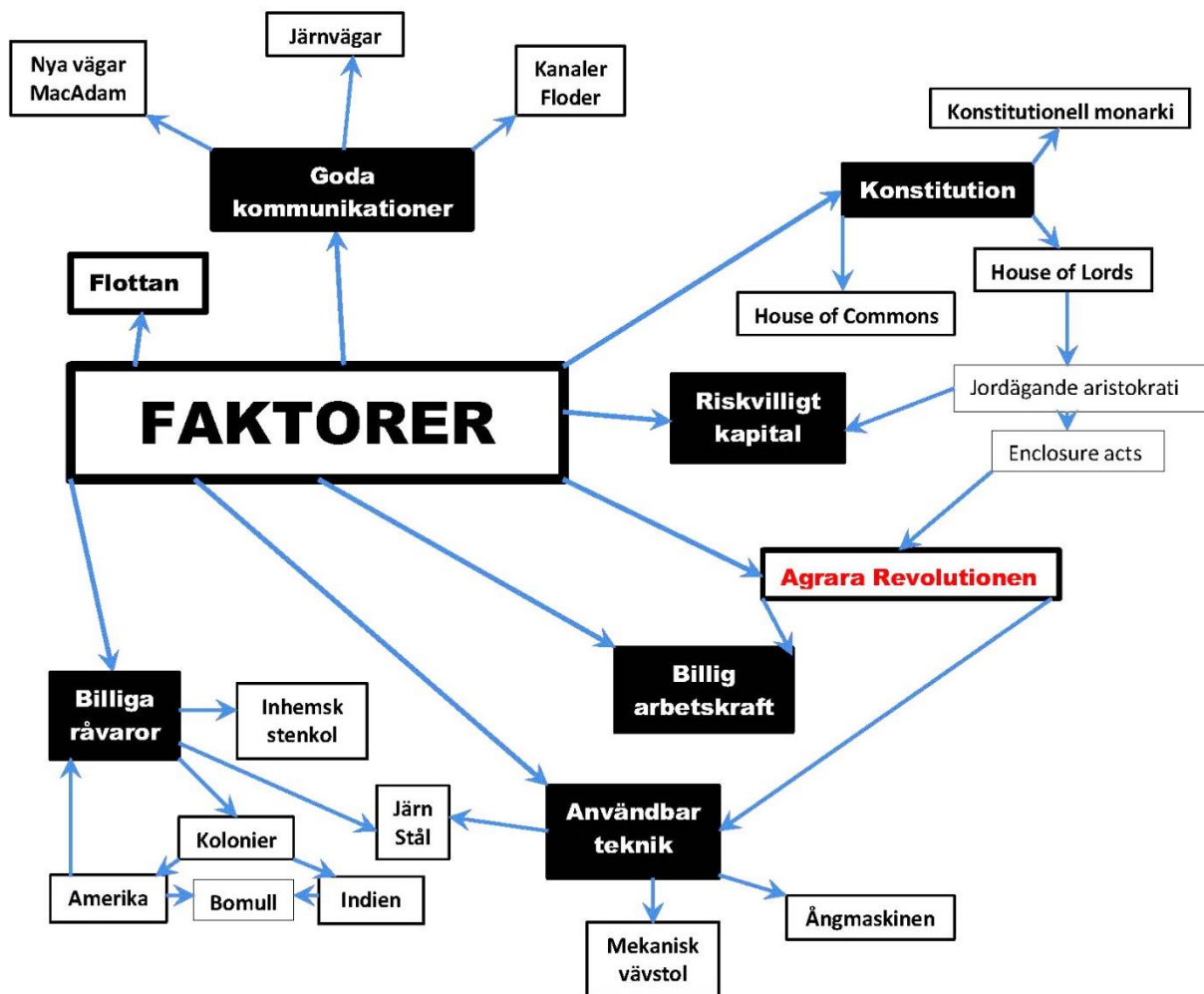
Detta är inte en plan utan mer en lista över några viktiga punkter som eleven avser att ta upp i essän. Det faktum att den här eleven känner till dessa punkter gör informationen och den s.k. planen irrelevant, om inte eleven i fråga tror att han/hon kommer glömma dessa punkter under de närmaste minuterna. Värre är att detta är ett slöseri med dyrbar tid. Ännu värre blir det om dessa punkter används som disposition – dvs. punkterna avgör essäns struktur.

Vad är det som är så allvarligt? Är inte dessa punkter bra?

Planen med punkterna ovan är inte konstruktiv. Den kommer ge essän en narrativ struktur (som en uppslagsbok) utan den information som behövs för att essän skall bli mer analytisk.

Här är en annan plan för samma fråga:

Varför ägde den industriella revolutionen först rum i England?

FÖRDELAR MED DENNA TYP AV VISUELL PLAN

1. **Det ger essän en tydlig struktur.** När planen är klar kan du visualisera utseendet på hela essän. Huvudorden representerar stycken. Detaljer läggs till de olika huvudorden för att stödja argumenten, men de kommer inte påverka essästrukturen. Om du kommer på andra viktiga punkter så kan de läggas till medan du skriver essän, du lägger dem i din plan så att de kommer till användning på rätt plats i din essä. Du kan numrera dem så du ser i vilken ordning de skall användas.
2. **Det är ett bra hjälpmedel för minnet.** Under utarbetandet av en plan kommer du sannolikt att komma ihåg ett antal viktiga punkter, detaljer och idéer. Planen gör det möjligt att få ner dessa punkter, dessa detaljer och idéer innan skrivandet tar över och du glömmer bort dem.
3. Planen skall inte bestå av några ord överst på en sida. De skall skrivas på ett kladdpapper. Pappret har gott om utrymme och planen kan konsulteras när som helst utan att du behöver gå tillbaka i texten och försöka finna en plats där du kan skriva in nya detaljer och idéer.
4. Visuella anteckningar fungerar inte för alla. Då kan en linjär plan vara att föredra så länge du lämnar utrymme för att utveckla idéer. Det är också bra om du numrerar dina viktiga punkter och detaljer så att din plan är flexibel, precis som en visuell plan.
5. När du har väl utarbetat en plan så är du bättre förberedd att skriva din inledning som ger essän en grundton till det som följer därefter...

PLANERA, PLANERA, PLANERA! En plan som du skriver ned de första 5–10 minuterna på ett kladdpapper är mödan värd. Den kommer med stor sannolikhet bidra till en bättre disposition (struktur), ett bättre flyt och ett bättre innehåll i essän.

INLEDNING

En historisk essä innehåller tre huvuddelar:

1. **Inledning**
2. **Huvudtext**
3. **Sammanfattning/slutsats**

Det är viktigt att tydligt separera dessa tre delar från varandra. Detta görs bäst genom att du lämnar några tomma rader mellan delarna.

Huvudtexten är vanligtvis också uppdelad i tre delar:

1. **Bakgrund**
2. **Argument**
3. **Diskussion**

Dessa delar bör också hållas isär synligt av en tom rad eller två.

INLEDNING

Inledningen skall förbereda läsaren (lärares) på vad som kommer i essän. Även om den är kort, är inledningen viktig eftersom det är det första intrycket du ger den som läser essän (och bedömer den). I ett flertal studier så har man kunnat konstatera att inledningen ofta påverkar en läsaes (lärares) efterföljande bedömning av svaret.

I "*The Modern History Manual*" svarar författarna på frågan "*Vad är inledningens uppgift?*" på följande sätt: "*Väldigt enkelt så introducerar inledningen essän och argumenten. Det bereder väg för uppsatsens huvudtext*". De fortsätter "*Inledningen är en förklaring av avsikten med essän. Den är viktig för essärförfattaren eftersom den ger en disposition (struktur) som essän kommer följa. Tänk på essän som en resa; i inledningen ger du anvisningar om den troliga vägen som du kommer ta. Du kanske till och med kommer nämna vilka saker av intresse som kommer kunna ses längs vägen.*" (men du svarar **ALDRIG** på frågan/uppgiften i inledningen)

Som nämnts tidigare – inledningen har en ganska stor effekt på läsaren (lärares). När vi träffar en person för första gången så får vi ett visst intryck (som ibland kan bli bestående för resten av livet). Så är det också med en essä. Det första som en läsare (lärare) möter är inledningen. Här skapas det första starka intrycket!

Vad ska då inledningen ge läsaren (lärares)?

1. **Ett kort historiskt sammanhang – när, var, vem...**
2. **En klart uttryckt frågeställning**
3. **En disposition av huvudargumenten i essän**
 - Historiskt sammanhang: en eller två meningar förklarar tid, plats, personer, etc...
 - Frågeställningen: En mening eller två visar att författaren (a) har förstått området eller ämnet för diskussion och (b) förstår vilken information som krävs i svaret.
 - En disposition av uppsatsen (en argumentationslinje, viktiga teman eller idéer): Dessa meningar (två-tre) ska beskriva hur författaren tänker gå tillväga eftersom (a) detta är inledningens huvudfunktion och (b) det bevisar att den specifika frågan har förståtts.

Dina mest häpnadsväckande, övertygande eller viktiga argument bör inte ingå i inledningen; låt inte inledningen stjäla din "*kraft*". Om du kan uppfylla de tre kraven ovan bör läsaren (lärares) få ett bra första intryck av både essän och dig som författare. På så sätt bör du behålla läsarens (lärares) uppmärksamhet. Vad mer är, om inledningen är tydlig, exakt, rak, logisk och intressant kommer läsaren (lärares) att komma ihåg det första intrycket och kanske förlåta eventuella smärre snedsteg eller passager som kommer i huvudtexten. Det är välkänt att vi minns bäst vad som kommer först och vad som kommer sist i en text. Detta är känt som "*primat*" och "*nyhet/företräde*" av minnet. Detta borde få oss att vara extra försiktiga med våra inledningar och slutsatser. De kommer att vara de delar av essän som med största sannolikhet läsaren (lärares) kommer att minnas bäst.

SAMMANFATTNING/SLUTSATS

Slutsatsen ska påminna läsaren (granskaren) om vad du har åstadkommit i essän. Några av de bästa slutsatserna är korta och mycket konkreta. Använd högst 8–10 rader eller 6–7 meningar till din sammanfattning/slutsats (detta är bara ett råd men det är användbart eftersom det innehåller och definierar slutsatsen). Du kanske kommer ihåg att vi liknade essän vid en resa. När du skriver slutsatsen har du nått din "*slutdestination*". Sammanfattningen/slutsatsen skall inte vara en intetsägande sammanfattning av essäfrågan eller en enkel omformulering av vad du har gått igenom. Det är viktigt att:

- **Du tydligt tar upp din huvudidé, dina huvudargument eller förklaringar, det vill säga det som varit viktigast för dig i ditt svar.**
- **Visar hur och varför argumenten eller svaret du har formulerat skiljer sig från, eller stödjer, huvudfrågeställningen.**

Det är ofta bra att hänvisa till frågeställningen för att på så sätt tydliggöra slutsatsen. Tala om hur och på vilket sätt ditt svar relaterar till:

- **Frågeställningen**
- **De argument du angav i inledningen (i din disposition/struktur).**

Försök att undvika känslan av lättnad över att essän är klar (med andra ord så undviker du att skriva "*sammanfattningsvis så kan vi dra följande slutsatser...*"). Slutsatsen av din essä avgörs naturligtvis av vad du har skrivit i din huvudtext. En IB-examinator uttryckte detta på följande sätt "*Slutsatsen måste besvara din frågeställning med dina huvudargument för att klart visa att du både förstått frågan*".

I Hugh Robertsons bok "***The Research Essay***" skriver han "*Det sista avsnittet består av din sammanfattning - dina slutsatser som, efter undersökningen och sammanvägningen av de olika bevisen, utgör det mest logiska svaret på frågan. Du väver med andra ord samman de olika trådarna i essän och summerar de viktigaste bevisen. Det är inte en tråkig, torr, omformulering av de stora avsnitten utan en sammankoppling av huvudargumenten. Ofta kan det vara effektivt att börja den avslutande sammanfattningen med forskningsfrågan eftersom denna påminner läsaren om syftet med uppsatsen. Undvik att lägga till ny information i den avslutande sammanfattningen eftersom det bara kommer att förvirra läsaren*". Han avslutar med att säga "*Den avslutande sammanfattningen är kort, men den är viktig eftersom det är sista tillfället att imponera på läsaren (läraren) med dina argument: kom ihåg att det sista intrycket vanligtvis är bestående intryck*".